

LAUSUNTO 3.6.2024

Lausunto hallituksen esityksestä arvonlisäverolain 84 ja 85 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

HE 61/2024 vp

Mikro- ja yksityisrittäjät ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä.

Esityksen tarkoituksena on korottaa yleinen arvonlisäverokanta ja vakuutusmaksuveron verokanta 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulevan voimaan 1.9.2024.

Mikro- ja yksityisrittäjät ry esittää vakavan huolensa siitä, että arvonlisäverokantojen korottamisen sekä arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistumisen yhteisvaikutukset tulevat olemaan merkittävän haitalliset ja raskaat pienille yrityksille.

Lakimuutosten liian nopea voimaantulo

Lain esitetty nopea voimaantulo on erityisen haitallinen lisäten hyvin lyhyellä varoitusajalla kesäkauden yli pienten yritysten hallinnollista taakkaa, niin kirjanpidon kuin hintajärjestelmien, sekä tiedotuksen ja erilaisten sopimusten päivittämisen osalta. Merkittävässä osassa yksin- ja mikroyrityksiä manuaalista työtä tullaan vaatimaan paljon, ja ilmaiseksi tehtävän hallinnollisen työn määrä tulee olemaan paikoin kohtuuttoman suuri yrittäjille. Erityisen haitallinen voimaantulo on alarajahuojennuksen piirissä olevien yritysten, sekä niiden yritysten kannalta, joiden verokausi on neljännesvuosi.

Esityksen vaikutusarviossa perustellaan lakimuutosten nopeaa voimaantuloa sillä, että vuoden 2024 osalta esitetty arvonlisäverotuoton lisäys arvioidaan olevan noin 161 miljoonaa euroa. Lakimuutosten myöhäisempi voimaantulo pienentäisi verotuottoa, jota tarvitaan valtion talouden tasapainottamiseen jo tämän kalenterivuoden puolella. Valtiolla ei voida kuitenkaan mielestämme katsoa olevan sellaista akuuttia kassakriisiä, jonka perusteella yritysten odotetaan mahdollisten sanktioiden uhalla tekevän kaikki valmistelevat toimet ja muutokset vain reilun kahden kuukauden varoitusajalla kesälomakauden yli. Vaatimus on erityisen ristiriitainen, koska hallitusohjelma erikseen korostaa, että yrityksiä koskevat lainsäädäntöuudistukset pyritään toteuttamaan riittävän pitkällä siirtymäajoilla, jotta yrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintaansa, ja että hallinnollista työtä pyritään vähentämään.

Alimman 10 prosentin verokannan korottaminen 14 prosenttiin, samoin kuin eräiden muiden hyödykkeiden verokantojen muutokset, ovat tämänhetkisen tiedon mukaan tulossa voimaan vuoden 2025 alusta. Samaan ajankohtaan osuu myös arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen. Arvonlisäverojärjestelmään on siten tulossa vain muutaman kuukauden välein erittäin merkittäviä muutoksia, joista aiheutuva hallinnollinen työ ja kustannukset ovat toistuva taakka mikroyrityksille sekä ristiriidassa hallituksen pidempiä siirtymäaikoja, yritysten vakaata toimintaympäristöä ja norminpurkua koskevien tavoitteiden kanssa.

Alarajahuojennuksen poistuminen ja yhteisvaikutukset

Arviointi esityksen yhteisvaikutuksista on jäänyt edelleen erittäin pintapuoliseksi, vaikka esityksessä nyt mainitaankin alarajahuojennuksen poistumisen lisäävän pienten yritysten verorasitusta samaan aikaan. Käytännössä samoihin yrityksiin, joihin kohdistuu yleisen arvonlisäverokannan nosto, uhkaa myös EU:n pienyritysdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon myötä vuoden 2025 alusta voimaantuleva merkittävä veronkiristys, kun arvonlisäveron alarajahuojennus poistuu.

Näiden toimien yhteisvaikutus tulee vaikuttamaan raskaasti pienimpien yritysten toimintamahdollisuuksiin. Alarajahuojennuksen poistumista koskevan esityksen mukaan sen piirissä olevia yrityksiä on noin 80 000 eli erittäin huomattava määrä. Näistä 15 000 – 30 000 euron liikevaihdon välillä oleviin pieniin yrityksiin kohdistuu kaikkein suurin kiristys, ja näitä yrityksiä on arviolta noin 30 000. Hallitus ei ole toistaiseksi esittänyt arvonlisäverotuksen vähäisen toiminnan rajan nostoa kompensationsa alarajahuojennuksen poistumiselle, vaikka sitä on vaadittu useiden tahojen toimesta.

Alarajahuojennuksen poistumisella sekä arvonlisäverokantojen korottamisella on pitkälti samat negatiiviset vaikutukset, ja verorasitteen kasvu kohdistuu erityisesti työvoimavaltaisiin mikro- ja pienyrityksiin, joiden arvonlisäverolliset ostot ovat vähäisiä myyntiin nähden. Hallitus on todennut useasti, ettei työn ja yrittämisen verotusta kiristetä ja että hallitusohjelma on kasvun ohjelma. Verokantojen korottaminen ja alarajahuojennuksen poistuminen osuvat kuitenkin nyt kaikkein eniten juuri pieniin ja kasvutukea kaipaaviin yrityksiin, eikä esityksessä ei ole tuotu mitään kompensatioehdotuksia tai instrumentteja, joilla näitä iskuja koitettaisiin keventää.

Esitys tulee toteutuessaan kasvattamaan mikro- ja pienyritysten verorasitusta ja yhdessä muiden tulossa olevien muutosten myötä heikentämään veropoliittisia kannusteita yrittäjyyteen, mikä on myös vastoin hallitusohjelman kirjauksia. Pienten yritysten, jotka myyvät palveluita ja tuotteita kuluttajille, ei ole läheskään aina mahdollista siirtää lisääntyvää veroa täysimääräisenä kuluttajahintoihin, jolloin se jää yritykselle lopulliseksi kustannukseksi ja heikentää niiden katetta ja kasvun mahdollisuuksia.

Esityksessä viitataan EU-maita sisältävän aineiston pohjalta tehtyyn arvioon, jonka mukaan arvonlisäveron korotuksesta noin kaksi kolmasosaa välittyy hintoihin. Arvioon todetaan kuitenkin sisältyvän epävarmuutta ja esityksessä todetaan, että korotukset vähentävät niiden piirissä olevien hyödykkeiden kysyntää ja heikentävät yritysten tuotantoa. Yhteisvaikutuksissa olisi syytä myös huomioida joihinkin toimialoihin kohdistuva ja edelleen kielteisiä vaikutuksia voimistava kotitalousvähennyksen leikkaaminen.

Taloudellisen taantuman rajalla, inflaation kiristyessä ja kuluttajien ostovoiman heikentyessä pienten yritysten ei ylipäätään ole helppo korottaa hintojaan. Vaikka yhden yksittäisen palvelun tai tuotteen hinta ei näennäisesti nousisi paljon, ostavat kuluttajat tuhansia tuotteita ja palveluita vuosittain, ja yleisen arvonlisäveron korotus vaikuttaa merkittävästi kokonaisostovoimaan, ja myös ostopäätöksiin sekä ostokäyttäytymiseen.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry esittää vakavan huolensa siitä, että yllä mainitut yhteisvaikutukset, ja lisäksi vielä samaan aikaan tapahtuvat yrittäjien eläkemaksujen korotukset, voivat hyvinkin olla viimeinen isku yritystoiminnan lopettamiseen monelle nyt kannattavuusrajalla kamppailevalle mikro- ja pienyritykselle. Näitä yhteisvaikutuksia ei mielestämme ole esityksessä arvioitu tarpeeksi ja selvittämättä on jäänyt myös arvio muutosten takia lopettavien yritysten määrästä, jolla on paljon merkitystä kokonaisverokertymän kannalta sekä vaikutuksia työllisyyteen ja sosiaaliturvamenojen kasvamiseen.

Mikro- ja yksinyrittäjien kannanotot

1) Mikro- ja yksinyrittäjät ry vaatii, että arvonlisäverotuksen vähäisen toiminnan rajaa korotetaan tuntuvasti, vähintään 30 000 euron tasoon.

Arvonlisäverokantojen korottaminen voimistaa selvästi alarajahuojennuksen poistumisesta aiheutuvaa verorasitteen kasvua. Kaikki yhteisvaikutukset huomioon ottaen kompensointi arvonlisäveron alarajaa nostamalla on nyt entistäkin tärkeämpää, jotta edes osalle mikroyrityksistä jätetään liikkumavaraa kiristysten alla ja jokin instrumentti, joka kannustaa toiminnan jatkamiseen ja kasvuun.

Uhka pienimpien yritysten toiminnan lopettamiseen tai supistamiseen on esitysten toteutuessa erittäin konkreettinen. Nykyinen 15 000 euron alaraja ei kannusta mihinkään muuhun kuin vain hyvin sivutoimiseen tai harrastusluontoiseen yritystoimintaan.

2) Mikro- ja yksinyrittäjät ry vaatii lakimuutosten voimaantulon lykkäämistä vuoden 2025 alkuun.

Yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia lisätään kohtuuttomasti vain muutaman kuukauden välein voimaan tulevilla merkittävillä muutoksilla arvonlisäverojärjestelmään ja aivan liian lyhyellä siirtymäajalla kesälomakauden yli.

Näin merkittäville muutoksille tulisi olla riittävä toimeenpanoaika. Nyt erityisesti pienimmille yrityksille ei ole jäämässä kohtuullista aikaa järjestää vaadittavia muutoksia ja kohtuullistaa niiden vaikutuksia omaan toimintaansa ja tarvittaessa pohtia toiminnan jatkamisedellytyksiä.

MIKRO- JA YKSINYRITTÄJÄT RY

Liisa Hanén
Puheenjohtaja